

סיכומי שיעור 2015-2016 סמסטר ב'

מלכ"רים – תקן חשבונאות 5

סיכום ועריכה: אריה אברמוביץ'

שיעור מספר 5 - 14.6.2016

שלושה תקנים עוסקים במלכ"רים. התקן הראשון הוא גילוי דעת 69. לאחריו יצא תקן 5 שלמעשה מתקן סעיפים מסוימים בגילוי דעת 69, ואז פורסם תקן 5 המשולב. לאחר מכן פורסם תקן 66 שמתקן סעיפים בתקן 5.

מלכ"ר זהו מוסד ללא כוונת רווח. מלכ"רים מוקמים בד"כ למטרות חברתיות, רווחה, דת וכו'. המלכ"רים מממנים את פעילותם מתרומות, הקצבות, דמי חבר וכו'.

סוגים עקרוניים של נכסים אצל מלכ"רים

ניתן להבחין ב-6 סוגים עקרוניים של נכסים אצל מלכ"רים :

1. נכסים שהשימוש בהם אינו מוגבל ע"י גורם חיצוני- למעשה מדובר על נכסים שהשימוש בהם הוא חופשי לפי רצון המלכ"ר. כמובן שזה לקידום המטרה שלשמה הוקם המלכ"ר, לדוגמא : תורם תרם 1,000 ₪ לפעילות השוטפת של המלכ"ר. למלכ"ר יש נכס של 1,000 ₪ שהוא יכול לעשות בו שימוש כרצונו.
2. נכסים שהשימוש בהם מוגבל ע"י גורם חיצוני באופן זמני- אלו הם נכסים שהשימוש בהם מוגבל ע"י גורם חיצוני באופן זמני, דהיינו : המגבלה פוקעת עם חלוף הזמן או עם ביצוע המטרה, לדוגמא : תורם תרם 1,000 ₪ לחלוקת מלגות. למלכ"ר יש מזומן של 1,000 ₪ שהוא לא יכול להשתמש בו כרצונו, אלא אך ורק לחלוקת מלגות, ולכן : הוא מוגבל. השאלה היא מדוע הוא מוגבל זמנית? כי ברגע שהוא יחלק את המלגות ההגבלה פוקעת (גם אין נכס אבל אין יותר הגבלה).
3. נכסים שהשימוש בהם מוגבל ע"י גורם חיצוני באופן קבוע- אילו הם נכסים שהשימוש בהם מוגבל באופן קבוע, דהיינו : ההגבלה אינה פוקעת. למעשה המלכ"ר יכול להשתמש בפירות בלבד, לדוגמא : תורם תרם 1,000 ₪ והוא דורש לשמר את הסכום והמלכ"ר יכול ליהנות רק מהריבית. למלכ"ר יש 1,000 ₪ שישארו לכל אורך תקופת קיומו, ולכן : זו הגבלה קבועה.

שיטת הדיווח במלכ"ר

התקן מתלבט בין שתי גישות :

1. גישת הקרנות/ההקבצה (קרן זו מטרה)- בהתאם לגישה הזו, יש לערוך דו"ח כספי נפרד לכל מטרה, כלומר : לכל קרן, לדוגמא : אם תורם תרם לחלוקת מלגות, נערוך דו"ח כספי לקרן חלוקת מלגות. אם תורם תרם לרכישת ר"ק נערוך דו"ח כספי לקרן לרכישת ר"ק. היתרון- ניתן לעקוב בקלות אחר ההתניות של התורמים. החסרונות- עודף מידע כי ייתכנו מאות מטרות. בנוסף, אין דו"ח למלכ"ר, ולכן : לא ניתן לדעת את מצבו הכספי.
2. הגישה הכוללנית- בהתאם לגישה זו יש דו"ח אחד למלכ"ר כמו חברה עסקית, כך שברור שניתן לדעת את מצבו הכספי, אבל נוצרת בעיה אחרת כי מערבבים בין נכסים מוגבלים לבין נכסים שאינם מוגבלים. התקן מציע שני פתרונות לבעיה זו :
  - א. במאזן, במקום להציג הון עצמי אחד, נציג שלושה סוגים :

- i. הון עצמי שהשימוש בו אינו מוגבל.
  - ii. הון עצמי שהשימוש בו מוגבל באופן זמני.
  - iii. הון עצמי שהשימוש בו מוגבל באופן קבוע.
- ב. במסגרת הביאורים נציג את הרכב הנכסים המוגבלים.
תקן 5 בוחר את הגישה הכוללת.

בסיס הדיווח

תקן 5 מחייב את המלכ"רים לדווח לפי בסיס מצטבר. עם זאת, לגבי מלכ"רים קטנים הוא מאפשר בסיס מזומן או בסיס מזומן עם התאמות מסוימות לבסיס מצטבר (מדובר על מלכ"רים עד מחזור שנתי מסוים ואנו לא עוסקים בהם).

תקציב במלכ"רים

רוב המלכ"רים מכינים בתחילת שנת הפעילות תקציב. השאלה היא כיצד לשלב אותו בדו"חות הכספיים אם בכלל. התשובה היא שאין חובה לשלב. אם המלכ"ר רוצה בכך, הוא יכול לשלב בשתי אפשרויות:

1. אם התקציב הוא לפי עקרונות חשבונאים מקובלים, המלכ"ר יכול לבחור להציג כטור השוואה לדו"ח על הפעילות (דו"ח רווח והפסד) או במסגרת הביאורים.
2. אם התקציב הוא לא לפי עקרונות חשבונאיים מקובלים אז רק במסגרת הביאורים, תוך הסבר על הבדלים לעומת הכללים החשבונאיים.
כך או כך, חובה לציין שהתקציב לא מבוקר.

דו"חות כספיים של מלכ"ר

1. מאזן.
2. דו"ח על הפעילות- זה שם אחר לדו"ח על הרווח הכולל.
3. דו"ח על השינויים בנכסים נטו- שם אחר לדו"ח על השינויים בהון העצמי.
4. דו"ח תזרים מזומנים- לא צריך לדעת כי זה לפי התקינה הישראלית.
5. ביאורים.

עקרונות הקשורים למאזן-

1. המאזן מסודר לפי סדר נזילות- מהנזיל יותר לנזיל פחות.
2. במסגרת המאזן אנו מפרידים בין נכסים נטו (הון עצמי)-
  - א. נכסים נטו שלגביהם לא קיימת הגבלה חיצונית-
    - i. לשימוש לפעילויות שלא יועדו.
    - ii. לשימוש לפעילויות שיועדו.
    - iii. ששימשו לרכוש קבוע.
  - ב. נכסים נטו שלגביהם קיימת הגבלה חיצונית זמנית.

ג. נכסים נטו לגביהם קיימת הגבלה חיצונית קבועה.

הסברים:

א. זהו ההון העצמי שהשימוש בו אינו מוגבל. המלכ"ר רשאי, אבל לא חייב, לבצע הפרדה בין i לבין ii לבין iii, או קומבינציה אחרת ביניהם, לדוגמא: ii+i ביחד ואת iii בנפרד כדלקמן:

- i. לפעילות יום-יומית שהנהלה טרם קבעה ייעוד.
  - ii. לפעילות יום-יומית שהנהלה בהחלטה פנימית קבעה ייעוד. כמובן שהיא יכולה לחזור בה.
  - iii. הון עצמי ששימש לרכוש קבוע.
- ב. זהו ההון העצמי שהשימוש בו מוגבל ע"י גורם חיצוני, אבל מוגבל זמנית. ההגבלה פוקעת עם חלוף הזמן או עם ביצוע המטרה.
- ג. זהו ההון העצמי שהשימוש בו מוגבל ע"י גורם חיצוני באופן קבוע.

דגשים:

- א. ההפרדה בין א' לבין ב' לבין ג' היא חובה. ההפרדה בין א'(i) לבין א'(ii) לבין א'(iii) היא אופציה.
- ב. אם כך, במאזן של מלכ"ר ניתן למצוא עד 5 סוגים של הון עצמי.
- ג. בחברה עסקית רגילה, התוצאה הסופית של דו"ח רווח והפסד זורמת לעודפים (הון עצמי). בחברה עסקית יש רק הון עצמי אחד, אז לא עולה השאלה. במלכ"רים לעומת זאת, יש עד 5 סוגים של הון עצמי, ולכן: מאוד חשוב להבין לאן זורמת התוצאה הסופית של הדו"ח על הפעילות. התשובה היא שבהכרח ל-א'(i), כי אם הרווחנו משהו, בהגדרה אנחנו יכולים לעשות בו שימוש חופשי.
- ד. יש לשים לב שבניגוד לחברה עסקית, במלכ"ר אין פירוט של הרכב ההון העצמי. ההון העצמי מופיע במספר אחד. אין פירוט כמו בחברה עסקית להון העצמי, כלומר: פרמיה, מניות, קרן שערך וכו' (ניתן לראות חמישה סוגים של הון עצמי, אבל כל סוג במספר אחד).
3. מזומנים מיועדים לרכישת רכוש קבוע ומזומנים שהתקבלו מתורמים ואשר מיועדים לרכישת רכוש קבוע- מזומנים אלה אינם מוצגים במאזן כחלק מהמזומנים ושווי המזומנים, אלא מוצגים בסעיף נפרד בתוך הרכוש קבוע שנקרא "מזומנים והשקעות אחרות אשר נועדו להשקעה ברכוש קבוע".
4. מלאי- כמו בחברה עסקית, המלאי נמדד לפי עלות או שווי מימוש נטו, הנמוך ביניהם. בדרי"כ אצל מלכ"ר למלאי יש משמעות אחרת, לרוב הוא לא מיועד למכירה, אלא לחלוקה. דוגמאות: מלאי ספרים לחלוקה לנזקקים, מלאי מזון לחלוקה לנזקקים. ייתכן שיהיה גם מלאי למכירה, אבל בדרי"כ לא מדובר על מכירה אמיתית, אלא כתרומה, לדוגמא: מלאי סיכות, מלאי בובות, מלאי סימניות וכו'.

5. רכוש קבוע- במועד ההכרה לראשונה נמדוד את הרכוש הקבוע לפי עלות. המדידה העוקבת היא לפי מודל העלות או לפי מודל הערכה מחדש.

דוגמא מספר 1 – מודל העלות: להלן המאזן של מלכ"ר ל-12/16:

מזומן	100,000
ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו [אי'(i)]	(100,000)

משמעות המאזן היא שלמלכ"ר יש 100,000 ₪ שהוא יכול לעשות בהם כרצונו. נניח כעת שהמלכ"ר רכש מכונה תמורת 100,000 ₪. פקודת היומן תהיה:

ח' ר"ק	100,000
ז' מזומן	

נניח שזו הפעולה היחידה. נרכיב מאזן של שניה לאחר הפקודה:

ר"ק	100,000
ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו [אי'(i)]	(100,000)

המאזן שגוי, כי עובדתית כבר השתמשתי במזומן לר"ק, ולכן: חייב להציג הון עצמי ששימש לר"ק. מכאן, יש לבצע פעולת מיון – להקטין את אי'(i) ולהגדיל את אי'(iii):

ח' ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו [אי'(i)]	100,000	← שחרור מפעילות לר"ק
ז' ני"נ ללא הגבלה-ר"ק [אי'(iii)]		

כעת, כשנרכיב את המאזן הוא ייראה כך:

ר"ק	100,000
ני"נ ללא הגבלה-ר"ק [אי'(iii)]	(100,000)

אם כך, כל הרעיון במלכ"רים הוא חשיבה בשני שלבים:

א. ביצוע פעולת יומן רגילה, כמו בחברה עסקית.

ב. כיוון שבניגוד לחברה עסקית, למלכ"ר יש עד 5 סוגי הון עצמי, נבצע פעולת מיון בין סוגי ההון העצמי.

כהמשך לדוגמא, נניח כי ב-2017 הפחת הוא 10,000. הפקודה הרגילה היא:

ח' הוצ' פחת	10,000
ז' פחנ"צ	

שוב, נרכיב מאזן מיד לאחר הפקודה הזו:

ר"ק נטו	90,000
ני"נ ללא הגבלה-ר"ק [אי'(i)]	(100,000)

ני"נ ללא הגבלה-לא יועדו [אי'(iii)]	10,000	← אוטומטית
------------------------------------	--------	------------

כמובן שהמאזן הזה שגוי. עובדתית יש רק רכוש קבוע, ולכן: ההון העצמי שצריך להציג הוא רק הון עמי ששיד לרכוש הקבוע. מכאן, שוב נבצע פעולת מיון – נקטין את א' (iii), ונגדיל את א' (i):

ח' ני"נ ללא הגבלה-ר"ק [א' (iii)] 10,000 ← שחרור סכומים לכיסוי פחת
ז' ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו [א' (i)]

המאזן מייד לאחר הפקודה:

90,000	ר"ק נטו
(90,000)	ני"נ ללא הגבלה-ר"ק [א' (iii)]

הערה: מה היה קורה אם המלכ"ר היה בוחר לא להפריד בין א' (i) לבין א' (iii)? פעולות המיון היו מיותרות.

דוגמא מספר 2 – מודל הערכה מחדש: ב-1/16 רכש המלכ"ר מכונה תמורת 100,000 ₪, אורך חייו- 10 שנים. המלכ"ר בחר את מודל הערכה מחדש, פחנ"צ מבוטל בעת הערכה מחדש. השווי ההוגן ל-12/16- 120,000. המלכ"ר נוהג להפריד בין א' (i) לבין א' (iii).
נדרש: פקודות יומן.

פתרון:

1/16	
100,000	ח' ר"ק
	ז' מזומן

מהיכן מומנה הרכישה הזו? מ-א' (i), ולכן: נקטין את א' (i) ונגדיל את א' (iii):

ח' ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו [א' (i)] 100,000 ← שחרור מפעילות לר"ק
ז' ני"נ ללא הגבלה-ר"ק

ח' הוצ' פחת 10,000
ז' פחנ"צ

הוצאות הפחת הקטינו אוטומטית את א' (i), אבל הנכס שקטן שייך ל-א' (iii), ולכן: צריך לבצע שוב פעולת מיון, להקטין את א' (iii) ונגדיל את א' (i):

ח' ני"נ ללא הגבלה-ר"ק [א' (iii)] 10,000 ← שחרור סכומים לכיסוי פחת
ז' ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו [א' (iii)]

הליך השערוך :

ח' פחנ"צ 10,000

ז' ר"ק

שווי הוגן 120,000

ע. מופחתת (90,000)

30,000

ח' ר"ק 30,000 ← הערכה מחדש

ז' ני"נ ללא הגבלה-ר"ק [א' (iii)]

דגשים :

- א. בחברה עסקית רגילה השערוך של השנה מופיע בדו"ח רווח כולל אחר. במלכ"ר אין בכלל דו"ח כזה, ולכן : פעולת השערוך תקבל ביטוי בדו"ח על השינויים בנכסים נטו.
- ב. בחברה עסקית ההון העצמי מפורט, ולכן : רואים קרן הערכה מחדש. במלכ"ר ההון העצמי מופיע במספר אחד, ועל-כן : לא רואים בכלל קרן הערכה מחדש.
- ג. במלכ"ר אין משמעות להפחתת קרן שערוך לעודפים, כי אין פירוט של ההון העצמי.
6. רכוש קבוע אשר התקבל בתרומה- יירשם לפי שווי הוגן, וזאת בהתקיימות שני תנאים במצטבר :
- א. היקף כספי מהותי יחסית לפעילות המלכ"ר.
- ב. ניתן לאמוד את השווי ההוגן בין מוכר לרוכש מרצון.

דגשים :

א. אם התנאים מתקיימים הפקודה תהיה :

ח' ר"ק

ז' ני"נ – א' (iii) או ב' או ג' (תלוי האם השימוש מוגבל או לא).

- חשוב לשים לב שהתרומה הזו לא נרשמה כהכנסה, אלא כזקיפה ישירה לנכסים נטו והמשמעות היא שהיא לא עוברת בדו"ח על הפעילות, אלא בדו"ח על השינויים בנכסים נטו, בדומה להנפקת מניות בחברה עסקית שזה עובר להון העצמי.
- ב. אם הסכום הוא מהותי, אבל לא ניתן למדוד את השווי ההוגן, נרשום את הרכוש הקבוע בערך סמלי של 1 ₪ וכמובן שנציין זאת בביאורים.
- ג. אם הסכום אינו מהותי, אין צורך לעשות כלום.
7. אוספים ויצירות אומנות- יוצגו כחלק מהרכוש הקבוע (פסלים, תמונות) ובדר"כ יש להם אורך חיים בלתי מוגדר, ולכן : לא יהיה בגינם פחת.
- הערה : בדר"כ ולא תמיד, כי יש שאלות שיש פחת.
8. חיות בגני חיות, עצים בגנים בוטניים- התקן מאפשר שתי שיטות טיפול :

- א. להציג כרכוש קבוע ובמידת הצורך להפחית לאורך חיים שימושי.
- ב. להציג מיידיית כהוצאה.
- הערה: אם בשאלה לא נאמר אחרת, נבחר מה שרוצים, אבל לעיתים יש רמזים בשאלות, לדוגמה: נאמר בשאלה שהמלכ"ר בוחר כל אימת שניתן, להכיר בהוצאה והכנסה, ואז זה מרמז שבוחרים את ב', כלומר: הוצאה.
9. נכסים שעל פי החלטת המלכ"ר או על פי התניות התורמים ישמשו גורמים אחרים לתקופה בלתי מוגבלת ללא תמורה או בתמורה סמלית- יש לרשום כהוצאה ולא כנכס. הרעיון הוא שהגדרת נכס לא מתקיימת, כי לא צפויות הטבות כלכליות. הדוגמא הנפוצה זה הציוד הרפואי של יד שרה.
10. נכסים אשר התקבלו לשם העברתם לאחרים, דהיינו: המלכ"ר משמש כסוכן/מתווך- במקרה כזה הרישום יהיה כדלקמן: במועד קבלת הנכס, שתי אפשרויות:

א. ח' נכס להעברה

ז' התחייבות

ב. ח' נכס להעברה

ז' הכנסה מתרומה

ובאותו יום:

ח' תרומות שהועברו לאחרים

ז' התחייבות

חשוב לשים לב ששתי האפשרויות נותנות אותה תוצאה. ההבדל הוא שבאפשרות השנייה יש השפעה על הדו"ח על הפעילויות מבחינת הצגה ולא מבחינת תוצאה. גם כאן יש לשים לב בשאלה האם יש רמז איך לפעול.

במועד העברת הנכס הפקודה תהייה:

ח' התחייבות

ז' נכס להעברה

דגשים:

- א. יש לשים לב להבדל בין הסעיף הזה ובין הסעיף הקודם. בסעיף הקודם הנכס שייך למלכ"ר. הוא רק משמש גורמים אחרים. בסעיף הזה הנכס בכלל לא שייך למלכ"ר. הוא נמצא אצלו באופן זמני.
- ב. מה ההבדל בין נכס להעברה לבין הגבלה זמנית? נניח שתורם תורם 100,000 ₪ לחלוקת מלגות. ברור שהכסף הזה יועבר לאחרים. אז האם זה נכס להעברה או הגבלה זמנית? התקן קובע שיש להפעיל את מבחן השליטה על הנכס. אם למלכ"ר אין שום שיקול דעת, זהו נכס להעברה, לדוגמא: תורם תרם 40,000 כדי שנחלק אותו כמלגה ל"שאלול". אין למלכ"ר שום שיקול דעת, אבל אם למלכ"ר יש שיקול דעת,

לדוגמא: הוא קובע את הקריטריונים למלגות, אזי הוא קובע מי זכאי למלגה. במקרה כזה לא מדובר על נכס להעברה, אלא הגבלה זמנית.

11. הפרשות ושנת שבתון- יש ליצור במלכ"רים הפרשות כרגיל. יש לשים לב במיוחד לנושא של שנת שבתון. בחלק מהמלכ"רים נהוג שחלק מהעובדים עובדים 6 שנים, ואז בשנה השביעית הם בחופש. מקבלים שכר, אבל לא עובדים. מועד ההכרה בהוצאה הוא במשך 6 השנים הראשונות. יש ליצור הפרשה של $\frac{1}{6}$ כל שנה. לעיתים, בחוזה עם העובד נקבע כי בשנה השביעית הוא מחויב לבצע פעילות לקידום שמו של המלכ"ר. בדרי"כ הכוונה כאן היא לגיוס תרומות. במקרה הזה, הוא עובד בשנה השביעית עבור המלכ"ר, ולכן: לא יוצרים הפרשה ב-6 השנים הראשונות, ומכירים במלוא ההוצאה בשנה השביעית.

12. תקבולים למעט תרומות שהתקבלו למען שנים הבאות, יירשמו כהכנסות מראש. הכוונה כאן היא בעיקר לתקציבים. לעיתים, הממשלה מספקת תקציב גם לשנת הפעילות הבאה של המלכ"ר, ואז זה יירשם כהכנסה מראש, לדוגמא: ב-1.4 העביר משרד האוצר למלכ"ר 120,000 ₪ לתקופה 1.4.14 ועד 31.3.15. פקודת היומן:

ח' מזומן	120,000	
ז' הכנסות מהקצבה	90,000	
ז' הכנסות מראש	30,000	

דגש: יש לשים לב שאם מתקבלת תרומה אשר השימוש בה הוא לשנים הבאות, אסור לרשום זאת כהכנסה מראש, אלא כהגבלה זמנית (נלמד בהמשך).

שיעור מספר 6 - 21.6.2016

דו"חות כספיים של מלכ"ר – המשך-

עקרונות לגבי דו"ח על הפעילות ולגבי דו"ח על השינויים בנכסים נטו-

1. הכנסות והוצאות יוכרו בעת היווצרותן, דהיינו: בסיס מצטבר.
  2. תרומות, הקצבות וכספים בלתי מוגבלים יוכרו כהכנסה.
  3. תרומה ברכוש קבוע, גם אם השימוש הוא בלתי מוגבל, לא תירשם כהכנסה, אלא כזקיפה ישירה לנכסים נטו.
  4. תרומות, הקצבות וכספים מוגבלים (הגבלה זמנית או קבועה) לא יוכרו כהכנסה, אלא לזקיפה ישירה לנכסים נטו.
  5. שחרור מהתניה לפעילות יוכר כהכנסה בעת ביצוע ההתניה.
- דוגמא מספר 3: ב-1/16 תרם ניב הנדיב 100,000 ₪ לחלוקת מלגות. ב-4/16 חולקו מלגות בסכום של 40,000 ₪.
- נדרש:** הצג פקודות יומן.

פתרון:1/16

ח' מזומן 100,000 ← תרומה
ז' נ"נ-הגבלה זמנית (בי')

הדגש הוא שכיוון שהתרומה מוגבלת לא נכיר בהכנסה, אלא בזקיפה ישירה לנכסים נטו.

4/16

ח' הוצ' מלגות 40,000
ז' מזומן

מהיכון מומנו המלגות? מההגבלה הזמנית, ולכן : נבצע פעולת שחרור :

ח' נכסים נטו-הגבלה זמנית (בי') 40,000 ← שחרור מהתנייה לפעילות
ז' הכני' שחרור מהתנייה

6. שחרור מהתניה לרכוש קבוע- לא יירשם גם במועד השחרור כהכנסה, אלא כמיון בין סוגי הנכסים נטו.

דוגמא מספר 4 : ב-1/16 תרם עומרי סכום של 100,000 ₪ לרכישת רכוש קבוע. ב-12/16 נרכש רכוש קבוע תמורת 120,000 ₪.
נדרש : פקודות יומן.

פתרון:1/16

ח' מזומן מיועד 100,000 ← תרומה
ז' נ"נ הגבלה זמנית

12/16

ח' ר"ק 120,000
ז' מזומן מיועד 100,000
ז' מזומן 20,000

מהיכון מימנו את הרכישה? סכום של 100,000 מומן מהגבלה זמנית, וסכום של 20,000 מ-א'(i), ולכן : נבצע שתי פקודות של שחרור :

ח' נ"נ-הגבלה זמנית 100,000 ← שחרור מהתנייה לר"ק
ז' נ"נ ללא הגבלה-ר"ק

ח' נ"נ ללא הגבלה-שלא יועדו 20,000 ← שחרור מפעילות לר"ק
ז' נ"נ ללא הגבלה-ר"ק

7. תקורה- כאשר תורם מסוים תורם למטרה מסויימת, בדר"כ חלק מהתרומה מיועדת לכיסוי הוצאות של המלכ"ר. הסיבה לכך היא שיש עלויות לניהול התרומה. דוגמא: תורם תרם לחלוקת מלגות. יש עלויות כגון כינוס ועדה שתקבע קריטריונים, טקס לחלוקת המלגות וכו'. הכיסוי יכול להיות כללי או ספציפי. בכל מקרה, במועדים אשר בהם הוסכם כי חלק מהתרומה תשוחרר למלכ"ר, נרשום את הפעולה: ח' נ"נ – הגבלה זמנית
ז' הכנסות שחרור מהתניה לפעילות

מה קורה אם הוסכם על תקורה להוצאה ספציפית? הפקודה נרשמה והתברר שההוצאה עדיין לא הוצאה, לדוגמא: התקורה היא עבור טקס לחלוקת מלגות והטקס עוד לא היה. במקרה הזה, אסור להכיר בהכנסה. נצטרך לבצע פעולה הפוכה ולהגביל חזרה את הסכומים עד שההוצאה תוצא.

8. מועד ההכרה במענקים, מלגות, פרסים- התקן מתלבט בין 3 מועדים:
- מועד קבלת התרומה- מכיוון שכבר במועד הזה ברור שיחולקו מלגות.
  - מועד ההחלטה ופרסום רשימה שמית- כי זה המועד שבו נוצרה המחויבות.
  - מועד התשלום.
- התקן בוחר את ב' (בסיס מצטבר).

9. הוצאות מימון יירשמו לאחר שמירה על הערך הריאלי של הגבלה קבועה אם יש מחויבות לכך. לעיתים, תורם דורש לא רק לשמור על הקרן באופן קבוע, אלא לשמור על הקרן כשהיא צמודה למדד/לדולר או לכל התניה אחרת. למעשה, התורם מאפשר למלכ"ר לעשות שימוש רק בפירות שמעבר למדד/דולר. אם המלכ"ר משקיע את הכספים ומשיג את התשואה האמורה, אז אין בעיה. אבל אם הוא לא מצליח להשיג הוא יצטרך להשלים מכספו את ההפרש וזה יירשם כהוצאות מימון.

דוגמא מספר 5: מר דאובר ידוע כאיש מוזר. הוא החליט לתרום למלכ"ר (למען הסר ספק, המלכ"ר בבעלותו) 100,000 ₪ כשהוא מחייב את המלכ"ר לשמור את הסכום הזה קבוע כשהוא צמוד למדד. בפירות מעבר למדד, בגובה 50% המלכ"ר יחלק מלגות ובגובה 50% לפעילות השוטפת. המלכ"ר הפקיד את התרומה בפקדון נושא ריבית של 4%.

מקרה א': המדד עלה ב-2%.

מקרה ב': המדד עלה ב-5%.

נדרש: פקודות יומן.

פתרון:

1/16

ח' מזומן	100,000	← תרומה
ז' נ"נ הגבלה קבועה		

ח' פיקדון	100,000
-----------	---------

ז' מזומן

		<u>12/16</u>
		<u>מקרה א'</u>
מימון	{	4,000 ח' פיקדון
		2,000 ז' ני"נ הגבלה קבועה
		1,000 ז' ני"נ הגבלה זמנית
		1,000 ז' הכני' מימון
		<u>מקרה ב'</u>
מימון	{	4,000 ח' פיקדון
		5,000 ז' ני"נ הגבלה קבועה
		1,000 ח' הוצ' מימון

10. ייעוד סכומים- אם המלכ"ר מפריד בין א' (i) לבין א' (ii) והוא מייעד סכומים, יש לבצע פעולת מיון, וכאשר הוא מבצע את הייעוד, יש לבצע פעולת מיון הפוכה. דוגמא מספר 6: ב-10/16 המלכ"ר ייעד 40,000 ₪ לחלוקת מלגות. ב-2/17 חולקו מלגות בסכום של 10,000. נדרש: הצג פקודות יומן.

		<u>פתרון</u>
		<u>10/16</u>
← ייעוד סכומים	40,000	ח' ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו ז' ני"נ ללא הגבלה-שיועדו

		<u>2/17</u>
	10,000	ח' הוצ' מלגות ז' מזומן

ההוצאות הקטינו אוטומטית את א' (i), והנכס היה שייך בכלל ל-א' (ii), ולכן: עלינו לבצע פעולת שחרור:

← שחרור מייעד	10,000	ח' ני"נ ללא הגבלה-שיועדו ז' ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו
---------------	--------	---

11. תרומה בנכסים מתכלים- נרשום כהוצאה וכהכנסה בהתקיימות שני תנאים במצטבר:
- א. היקף כספי מהותי יחסית לפעילות המלכ"ר.
  - ב. ניתן לאמוד את השווי ההוגן בין רוכש למוכר מרצון.
12. תרומות בעבודה/בשירותים (עבודת מתנדבים)- התקן מאפשר בחירה בין:

- א. לא לרשום בכלל.
- ב. לרשום הוצאה או הכנסה אם זה קשור לפעילות, או רכוש קבוע כנגד נכסים נטו אם זה קשור לרכוש קבוע.
- את אפשרות ב' המלכ"ר רשאי לבחור רק אם מתקיימים שלושה תנאים במצטבר :
- א. היקף כספי מהותי יחסית לפעילות המלכ"ר.
- ב. ניתן לאמוד את שווי העבודה באופן מהימן.
- ג. מבחן הנחיצות והמומחיות- המתנדבים הם מומחים בתחום ההתנדבות והם נחוצים כך שאם הם לא היו מתנדבים, המלכ"ר היה צריך להשיג עובדים אחרים בשכר במקומם.

דוגמאות:

- אחריות מתנדבות בבתי חולים נקראות מומחיות.
  - עו"ד שתורם את שכ"ע נחשב מומחה.
  - בני נוער שמבצעים את מבצע "הקש בדלת" אינם נחשבים מומחים.
- בכל מקרה, יש לתת פרטים בביאורים על עבודת המתנדבים.
13. הקבלה חיצונית- זהו מצב שגורם מסוים מוכן להעמיד תרומה למלכ"ר, בתנאי שהמלכ"ר ישיג מגורם חיצוני אחר תרומה (לא בהכרח אחד לאחד ולא חייב לאותה מטרה). יש לשים לב שלמעשה מדובר בנכס תלוי, לא בטוח שהוא יתממש, ולכן: נכיר בו רק כאשר המלכ"ר ישיג את התרומה מהגורם החיצוני האחר.
- דוגמא מספר 7: דאובר ידוע כאדם נגרר, ולכן: הוא הסכים לתרום למלכ"ר 100 ₪ ב- 1/16, אבל בתנאי שהמלכ"ר יגייס 400 ₪ מגורם אחר. ב-10/16 ניב הנדיב תרם 400 ₪, ודאובר המסכן נאלץ להעביר את 100 השקלים.
- נדרש: פקודות יומן.

פתרון:

1/16- אין פקודה, מדובר על נכס תלוי.

10/16- נכיר בשתי התרומות:

$$100 + 400 = 500 \quad \text{ח' מזומן}$$

ז' הכני' תרומה

14. הקבלה פנימית- זהו מצב שהמלכ"ר פונה לתורם בבקשת תרומה למטרה מסוימת תוך התחייבות להעמיד ממקורותיו כספים לאותה מטרה (לא חייב להיות יחס של 1:1). מועד ההכרה בתרומה ובהקבלה הפנימית הוא המועד שבו נוצר ההסכם. ההקבלה הפנימית תירשם כהקטנה של א' (i) והגדלה של ב' או ג'.

דגשים:

א. לעיתים, ההליך הוא הפוך. במקום שהמלכ"ר פונה לתורם, התורם פונה למלכ"ר ורוצה לתרום, אם המלכ"ר יעמיד ממקורותיו. גם כאן לא נוכל להכיר בתרומה עד שהמלכ"ר והתורם יגיעו להסכם.

ב. יש לשים לב להבדל בין הקבלה פנימית לבין ייעוד סכומים. ייעוד זוהי החלטה פנימית: המלכ"ר יכול לחזור בו. הקבלה פנימית זוהי התחייבות כלפי גורם חיצוני. מלכ"ר לא יכול לחזור בו.

דוגמא מספר 8: ב-4/16 פנה המלכ"ר למר צרפתי בבקשה לתרום 100,000 ₪ לחלוקת מלגות תוך התחייבות שהוא יעמיד ממקורותיו 50,000 ₪ לאותה מטרה. ב-7/16 אכן מר צרפתי תרם את הסכום. ב-10/16 חולקו מלגות בסכום של 15,000 ₪.
נדרש: הצג פקודות יומן.

פתרון:

4/16- אין פקודות. נשים לב שכלל לא בטוח שמר צרפתי יענה לבקשת המלכ"ר.

7/16- נבצע שתי פקודות:

ח' מזומן	100,000	← תרומה
ז' ני"נ הגבלה זמנית		

ח' ני"נ ללא הגבלה-לא יועדו	50,000	← הקבלה פנימית
ז' ני"נ הגבלה זמנית		

10/16

ח' הוצ' מלגות	15,000	
ז' מזומן		

ברור שהמלגות מומנו מההגבלה הזמנית, אבל חשוב לדעת מאיפה, כי אם זה מהתרומה, עלינו להכיר בהכנסה. לעומת זאת, אם זה מההגבלה הפנימית, אי אפשר להכיר בהכנסה כי אלו כספי המלכ"ר. כיוון ש"לכסף אין ריח", פשוט נבצע את זה לפי הפרופורציה:

ח' ני"נ הגבלה זמנית	$15,000 \cdot \frac{2}{3} = 10,000$	← שחרור מהתנייה לפעילות
ז' הכני' שחרור מהתנייה		

ח' ני"נ הגבלה זמנית	$15,000 \cdot \frac{1}{3} = 5,000$	← שחרור מהקבלה פנימית
ז' ני"נ ללא הגבלה-לא יועדו		

15. נכסים שהתקבלו בתרומה והתמורה ממכירתם מוגבלת- ינוהלו מראש במסגרת הנכסים המוגבלים, גם אם השימוש כרגע הוא חופשי (בי או ג').

16. מכירת ר"ק- נבחין בין 3 אפשרויות :

- א. התמורה אינה מוגבלת- נכיר ברווח הון (הכנסות אחרות).
- ב. התמורה אינה מוגבלת והרכוש הקבוע מופיע בערך סמלי- נכיר ברווח המכונה "רווח מיוחד". זהו סעיף שלא קיים בתקינה הבינ"ל ואנחנו מציגים אותו בסוף דו"ח רו"ה.
- ג. התמורה מהמכירה מוגבלת- לא נכיר ברווח, אלא בזקיפה ישירה לנכסים נטו המוגבלים.

דוגמא מספר 9 : להלן 3 מקרים :

- 1. נכון ל-12/16 למלכ"ר רכוש קבוע בסך 100,000 ₪ שהתמורה ממכירתו הוגבלה לחלוקת מלגות (דהיינו: הוא מנוהל במסגרת ב'). ב-1/17 הרכוש הקבוע נמכר בתמורה ל-120,000 ₪.
- נדרש : פקודת יומן.

פתרון :

מכירת ר"ק	{	120,000	ח' מזומן
		100,000	ז' ר"ק
		20,000	ז' ני"ג הגבלה זמנית

נשים לב שסה"כ יש מזומן של 120,000 ובהגבלה זמנית שם יש 120,000 : 100,000 מהרכוש הקבוע שנוהל ועוד 20,000 שרשמנו בפקודה.

- 2. ל-12/16 למלכ"ר רכוש קבוע בסך 100,000 ₪ (נוהל ב-א' (iii)). ב-1/17 הרכוש הקבוע נמכר תמורת 120,000.
- נדרש : פקודת יומן.

פתרון :

120,000	ח' מזומן
100,000	ז' ר"ק
20,000	ז' רווח הון

נשים לב שיש למלכ"ר 120,000 לשימוש חופשי, אבל כמה מופיע ב-א' (i)? רק 20,000 – הרווח הון – שנכנס לשם אוטומטית. ה-100,000 נמצאים ב-א' (iii), ולכן: אנחנו צריכים לבצע פעולת מיון כדלקמן :

ח' ני"ג ללא הגבלה-ר"ק 100,000 ← שחרור מ"ק לפעילות
 ז' ני"ג ללא הגבלה-שלא יועדו

- 3. למלכ"ר ר"ק הנמדד בערך סמלי (נניח 0). התמורה ממכירתו אינה מוגבלת. ב-1/17 הוא נמכר תמורת 120,000 ₪.
- נדרש : פקודת יומן.

פתרון:

ח' מזומן 120,000
ז' רווח מיוחד

17. ירידת ערך רכוש קבוע- גם במלכ"רים יש לבדוק את הצורך בירידת ערך של רכוש קבוע. כעיקרון, הסימנים לירידת ערך הם אותם סימנים שלמדנו, אם כי יש סימנים נוספים המאפיינים מלכ"רים כדלקמן:

- א. המלכ"ר אינו מתכוון להשתמש בנכס, מכיוון שהוא ניזוק או מכיוון שהוא לא בר שימוש או שקיימת פגיעה באפשרות של המלכ"ר להפיק שירותים באמצעות הנכס.
- ב. המלכ"ר אינו מתכוון להשתמש בנכס, שכן הוא מתכוון לרכוש נכס אחר במקומו.
- ג. ניצולת הנכס נמוכה מהצפוי או שיש פגיעה מהותית ביכולת השימוש העתידית של המלכ"ר בנכס.

נניח שזוהי סימן לירידת ערך. יש לחשב סכום בר השבה – הגבוה בין שווי שימוש לבין שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה. לעיתים במלכ"רים יש בעיה למצוא שווי שימוש, כי אין תזרימי מזומנים ישירים שקשורים לנכס. במקרים כאלו קובע התקן כי הסכום בר השבה ייוצג ע"י שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה. מבחינת פקודות יומן, ירידת ערך תירשם כהפסד:

ח' הפסד הון

ז' הפרשה להפסד

אם הנכס אינו מוגבל, אז צריך להקטין את א' (iii) ולהגדיל את א' (i), ואם הנכס מוגבל צריך להקטין את ב' או ג' ולהגדיל את א' (i).

18. רווח ממכירת השקעות בחברות מוחזקות יוצג בהכנסות אחרות.

19. תרומה/הקצבה אשר נועדה לכיסוי גירעון מצטבר תירשם כרווח מיוחד.

20. הכרה בתרומות/הקצבות על בסיס מצטבר- כבר אמרנו שהעיקרון המנחה הוא הכרה על בסיס מצטבר, אבל בנושא של תרומות והקצבות קיימת בעיה של וודאות. האם כשהתורם אומר "אני אתרום לך 100,000 ₪" זה מספיק כדי להכיר בנכס? האם זה וודאי/אמין מספיק? התקן קובע שנכיר בתרומות והקצבות שטרם התקבלו רק אם מתקיימים שלושה תנאים במצטבר:

א. התרומה אינה מותנית (אינה תלויה באירוע עתיד).

ב. נכון לתאריך הדו"ח נוצרה התחייבות בלתי חוזרת של התורם המתייחסת לתקופת הדו"ח.

ג. ביצוע התרומה ניתן לאכיפה משפטית.

כדי לבדוק את תנאים ב' ו-ג', יש להיעזר גם באירועים לאחר תאריך המאזן.

דוגמא מספר 10: לדאובר מספר תכונות בולטות:

א. קמצנות.

ב. שחצנות.

ג. חושב את עצמו כמבין בכדורגל.

ברוב שחצנותו, ב-1.10.16 הבטיח מר דאובר לתרום למלכ"ר 10,000,000 ₪, אם נבחרת ישראל תזכה בגביע העולם כדורגל. ב-1.2.17 עמד דאובר על גג בניין תוך מחשבות אובדניות. הסיבה לכך היא שבאופן בלתי רגיל, נבחרת ישראל העפילה לגמר, אבל דאובר נרגע מהר מאוד, שכן התברר כי מול הנבחרת תשחק נבחרת ברזיל, מושא אהדתו. בדקה ה-89 פרץ דאובר בקריאות שמחה, מאחר שהתוצאה הייתה ישראל-0, ברזיל-3, וסגר את הטלויזיה, ואז דאובר לא הבין מה קורה מסביבו, כי נשמעו קריאות שמחה וצהלה וזיקוקים. הוא יצא מביתו וראה אנשים חוגגים ברחוב ושאל לפשר השמחה, ואז הבין כי העולם כולו נדהם כי בתוך דקה נבחרת ישראל הבקיעה 4 שערים וזכתה לראשונה בגביע העולם. מאז דאובר כבר לא חזר לביתו ותרם מיידי 10,000,000 ₪ (מכר את הבית על יושביו). הדו"חות נחתמו ב-4/17.

נדרש: מהו מועד ההכרה בתרומה?

פתרון: בשנת 2016 מדובר על נכס תלוי, ולכן: אין אפשרות בכלל להכיר בתרומה. ב-2/17 התנאי התקיים, זהו אירוע של שנת 2017, ועל-כן: נכיר בתרומה רק בשנת 2017.

דוגמא מספר 11: ב-1.10.16 הבטיחה באופן בלתי חוזר שמרית לתרום 50,000 ₪ למלכ"ר לפעילותו השוטפת. ב-1/17 היא העבירה 10,000 ₪ במזומן וצ'ק דחוי של 35,000 לנובמבר. ב-5/17 היא העבירה את היתרה. הדו"חות נחתמו ב-4/17.

נדרש: מהו מועד ההכרה בתרומה.

פתרון: בניגוד לדוגמא הקודמת, הפעם ב-10/16 התרומה אינה תלויה באירוע עתידי. נשים לב שנוצרה התחייבות של שמרית. אם זו הייתה התחייבות שניתנת לאכיפה משפטית (כמו חוזה), היינו מכירים בכל ה-50,000 בשנת 2016, אבל זה לא נאמר בנתוני השאלה, ולכן: אנחנו נעזרים באירועים לאחר תאריך המאזן. עד למועד הפרסום היא תרמה בפועל 10,000, ובנוסף נתנה צ'ק דחוי שזה ניתן לאכיפה משפטית, ולכן: בשנת 2016 נכיר בחייבים בגין תרומות בסכום של 45,000. ב-5,000 הנוספים נכיר ב-5/17.

21. מיסים- מלכ"ר אינו חייב במס הכנסה, אבל אם חל עליו מס כלשהו, אז ההצגה היא בנטו, דהיינו: המס בגין ההוצאה יתווסף להוצאה, המס בגין הכנסה יקוזז מההכנסה, מס בגין תרומה מוגבלת יקוזז מהתרומה המוגבלת ואח"כ השחרור יבוצע בנטו.

דוגמאות:

א. מס תשומות- מלכ"ר לא זכאי לקזז, ולכן: זה נרשם יחד עם ההוצאה.

ב. מס מעסיקים ומס שכר- נרשם יחד עם הוצאות השכר.

ג. מס בגין עודפות- מלכ"ר משלם 90% מס סופי על עודפות (לא מקבל בחזרה כמו חברה). אם המס הוא בגין נסיעות לחו"ל, הוא יירשם יחד עם הנסיעות לחו"ל. אם הוא בגין כיבודים, יירשם ביחד עם הכיבודים וכו'.

- ד. המקרה היחידי אשר בו נראה הוצאות מס במלכ"ר הוא בגין חברת בת מאוחדת. אין צורך לדעת כי זה לפי התקינה הישראלית.
22. אנונה- לעיתים מתקבלת תרומה תוך התניה של התורם שתשולם לו אנונה לכל אורך חייו או עד תקופה מסוימת. נבחין בין שני מצבים:
- א. אנונה במזומן- בעת קבלת התרומה הפקודה תהייה:

לפי סכום התרומה	ח' מזומן
לפי הערכה אקטוארית	ז' אנונה לשלם
לפי יתרת התרומה	ז' הכני' מתרומה/נכסים נטו מוגבלים (א)

(א) אם לאחר מותו התרומה לא מוגבלת, זוהי הכנסה. ואם היא מוגבלת, אז זו זקיפה לנכסים נטו.

פקודה בחלוף הזמן:

ח' הוצאות מימון
ז' אנונה לשלם

פקודה בעת התשלום:

ח' אנונה לשלם
ז' מזומן

עדכון האנונה- בתאריך הדיווח מעריכים את ההתחייבות האקטוארית, וכל שינוי בהערכה מכונה התאמת אנונה. פקודת היומן:

ח' הוצאות/נכסים נטו מוגבלים	/	ח' אנונה לשלם
ז' - אנונה לשלם		ז' הוצאות/נכסים נטו מוגבלים

אותו עדכון יש לבצע גם עם מות התורם.

דוגמא מספר 12: ב-1/16 תרם מר שמעוני סכום של 200,000 ₪, תוך ההתניות הבאות:

- תשולם לו קצבה בסך 5,000 ₪ כל שנה.
- לאחר מותו מחצית ישמש לחלוקת מלגות, ומחצית לפעילות המלכ"ר.

האקטואר העריך את אורך חייו ב-20 שנים. שיעור היוון- 4%. ב-12/16 שינה האקטואר את ההערכה ל-25 שנים מאותו יום. ב-1.4.17 נפטר התורם.
נדרש: פקודות יומן.

פתרון :

1/16

200,000	ח' מזומן
$PV(N:20, I:4\%, PMT:5,000, FV:0) = 67,952$	ז' אנונה לשלם
66,024	ז' הכני' תרומה
66,024	ז' ני"נ-הגבלה זמנית

12/16

$INT(1) = 2,718$	ח' הוצ' מימון
	ז' אנונה לשלם
5,000	ח' אנונה לשלם
	ז' מזומן
$BAL(1) = 66,570$	יתרת האנונה
$PV(N:25, I:4\%, PMT:5,000, FV:0) = 78,110$	אנונה צ"ל
12,440	גידול באנונה

התאמת אנונה	{	$12,440 \cdot \frac{1}{2} = 6,220$	ח' הוצ' בגין התאמת אנונה
		6,220	ח' ני"נ הגבלה זמנית
		12,440	ז' אנונה לשלם

3/17

$78,110 \cdot (1.04^{0.25} - 1) = 770$	ח' הוצ' מימון
	ז' אנונה לשלם

כיוון שהתורם נפטר, עלינו לבצע התאמת אנונה, לבטל התחייבות :

התאמת אנונה	{	78,880	ח' אנונה לשלם
		39,440	ז' הכני' מהתאמת אנונה
		39,440	ז' ני"נ הגבלה זמנית

ב. אנונה ברכוש קבוע-

שלב 1: נטפל בתרומה ברכוש קבוע כרגיל. אם הוא לא מוגבל- א' (iii), ואם הוא מוגבל- ב' או ג'.

שלב 2: את ההתחייבות ניצור על חשבון הפעילות :

ח' ני"נ ללא הגבלה – פעילות שלא יועדה

ז' - אנונה לשלם

וכל עדכון של התאמת אנונה יהיה מול א' (i).
 דוגמה מספר 13: בנתוני הדוגמא הקודמת, הנח כי מר שמעוני תרם רכוש קבוע בשווי של 200,000 ₪ לשימוש חופשי ודורש רק אנונה שנתית של 5,000 ₪.
נדרש: פקודות יומן.

פתרון: נפצל ל-2:

א. נטפל רק ברכוש הקבוע:

ח' ר"ק 200,000 ← תרומה
 ז' ני"נ ללא הגבלה-ר"ק

ב. נטפל בהתחייבות:

ח' ני"נ ללא הגבלה-לא יועדו $PV(N:20, I:4\%, PMT:5,000, FV:0) = 67,952$
 ז' אנונה לשלם

ח' הוצ' מימון $INT(1) = 2,718$
 ז' אנונה לשלם

ח' אנונה לשלם 5,000
 ז' מזומן

כעת, נבצע התאמת אנונה:

ח' ני"נ ללא הגבלה-לא יועדו 12,440 ← התאמת אנונה
 ז' אנונה לשלם

3/17

ח' הוצ' מימון $78,110 * (1.04^{0.25} - 1) = 770$
 ז' אנונה לשלם

ח' אנונה לשלם $78,110 * 1.04^{0.25} = 78,880$
 ז' ני"נ ללא הגבלה-שלא יועדו

ש.ב.: לשיעור של דאובר- במלכ"רים- שאלות 1 ו-14, בנמ"ל לסיים את החוברת.